

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

N:R 2 (577).

LÖRDAGEN DEN 7 JANUARI 1899.

12:TE ÅRG.

PRENUMERATIONSPRIS PR ÅR: IDUN KR. 5:— IDUNS MODETIDN. MED PLAN- SCHER OCH HANDARB. ... > 5:— IDUNS MODETIDN. UTAN PL. > 3:— BARNGARDEROBEN > 2: 25	UTGIFNINGSDAGAR: HVARJE ONSDAG OCH LÖRDAG. LÖSNUMMERPRIS: 8 ÖRE.	REDAKTÖR OCH UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG TRÄFFAS SÄKRÄST KL. 2—3. REDAKTIONSSEKR.: JOHAN NORDLING.	BYRÅ OCH EXPEDITION: KLARA S. KYRKO GATA 16, 1 TR. ÖPPNA KL. 10—5. ALLM. TEL. 61 47. RIKS 16 46.	KOMMISSIONÄRER ANTAGAS ÖFVER HELA LANDET PÅ ALL- DELES SÄRSKILDT FÖRMÅNL. VILLKOR. STOCKHOLM, IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI.
--	---	--	---	--

ELISABETH KEYSER. EN HÄDAN- GÅNGEN KONSTNÄRINNA.

G. Florman foto.

DEN ART AF MÅLARKONST som, när den fullt motsvarar de kraf, man kan och bör ställa på densamma, är den högsta, torde utan gensägelse få sägas vara porträttmåleriet. Det gäller ju där icke blott att träffa det yttre och tillfälliga vid afbildningen af människan, skapelsens krona, att, så att det liknar på samma sätt som en korrekt utförd fotografi måste göra det, återgifva ansiktsdragen, det gäller därjämte och framför allt, om nota bene porträttmålaren skall vara för mer än en skicklig fotograf, att tränga till det inre af den afbildades väsen, att träffa och återgifva den karaktär, som afspeglar sig i dragen.

Det kan vara svårt att skänka den rätta stämningen åt ett landskap, möjligen ännu svårare att ge den riktiga tidsfärgen åt en historiemålning. Men i det ena så väl som det andra fallet, är det dock snarare något typiskt än något rent individuellt, som det gäller att uppfatta och tolka. Konsten att göra detta, kan förutsätta, i det förra fallet, utom

den rent yrkesmässiga blicken för de fina skiftningar i ett landskap, som det ju åtminstone säges, att egentligen ingen annan än färgkonstnären har de rätta ögonen för, ett poetiskt känsligt och för stämning mottagligt sinne. Det gäller i det andra att kunna med sitt förstånd genomtränga och sedan så med sig själf assimilera en gångens tids karaktär, att man för åskådaren kan ställa fram det väsentliga däri. Känsla och kunskap samt kombinations- och reflektionsförmåga därjämte fordras det alltså, när — det är den första enkla förutsättningen för all konstutövning, som är värd detta namn — herraväldet öfver tekniken finnes, för att bli en god landskaps- eller historiemålare.

För att bli porträttmålare af rang kräfvdes det jämte detta också förmågan af en psykologisk analys af det rent personliga, af det innersta och individuella hos en människa, af något rent andligt sålunda.

Det är också därför, som porträttmålningen med rätta betraktas stå så högt, som dess värdiga utöfvare äro så få och som, när man nämner några af målarkonstens heroer, såsom Rembrandt eller van Dijck, hur högt man må skatta, hvad de inom andra områden af sin konst åstadkommit, man dock som deras allra främsta arbeten sätter dem, i hvilka de lyckats med dylik intim människoskildring.

Denna förmåga af personlig analys i litteraturen som i konsten har sällan befunnits och måhända än mera sällan erkänts existera hos kvinnliga konstnärer och författarinnor.

Kvinnan som psykolog har just ej, det må nu vara rättvist eller icke, så synnerligen mycket större anseende än kvinnan som logiker, och hvad rykte damerna i det fallet åtnjuta, det märker man bäst på den lätt ironiska ton, med hvilken vi skapelsens herrar i regeln drista oss att tala om »das ewig weibliche».

Jag tror dock att man i fråga om denna förmåga af psykologisk analys varit böjd att vara ej så litet orättvist mot de älskvärda representanterna för det täcka könet inom konsten och litteraturen. Man torde måhända komma sanningen närmare, om man, i stället för att förneka befintligheten hos dem af denna analytiska förmåga, nöjer sig med att erkänna, att den har sina gränser, utom hvilka man ej bör söka den. Inom dessa gränser finns den däremot så mycket starkare och finare. Det är med kvinnorna äfven på detta fält alldeles som med männen, de ha sin begränsning, och när man vill föra dem ut öfver den, och när man sedan ondgör sig öfver att ej ha lyckats, begår man en orättvisa.

När kvinnorna vare sig i litteraturen eller konsten få skildra kvinnor, kvinnliga naturer

eller kvinnliga egenskaper, då ha de en slagruta, som männen på det området vanligen sakna, och då lyckas de med sitt värf ej blott fullt ut, utan därjämte ofta bättre än hvad i samma uppgift de flesta män skulle göra.

Exempel inom litteraturen på denna kvinnans förmåga att på ett sannare och konstnärligare sätt än mannen skildra kvinnan är, för att endast nämna ett namn, George Egerton. Inom den bildande konstens gebiet ha vi här i vårt eget land haft ett annat exempel i den allt för tidigt från en redan mer än löftesrik verksamhet borttryckta unga konstnärinna, under hvars namn dödskorset nu ristats.

I förmågan att psykologiskt tolka kvinnan och hennes själsfrände barnet ha vi här i vår nord näppeligen haft någon, som kunnat mäta sig med Elisabeth Keyser, särskildt naturligtvis — det är en vanlig mänsklig begränsning — kvinnan och barnet af den krets, hon själf tillhörde, den moderna, förfinade, af bildning både i inre och yttre afseende präglade kvinnan och barnet inom den värld, där barnen äro väluppfostrade och, om än litet bortkelade, så dock i sina manér korrekta och i sitt yttre näpna och eleganta, alldeles som de dockor de ha till lekkamrater. Det vore inom parentes sagdt ett misstag att på grund af det nu sagda kalla dem för själlösa, barn som själfva intet annat äro än just dockor. De kunna, dessa fina prydliga barn, liksom de kvinnor, till hvilka de, om de tillhöra vårt släktes bättre hälft, utbildas, ha själ och karaktär, lika väl de som de mera vildvuxna: skillnaden är endast, att karaktären hos dem har en annan måhända mindre pittoresk typ än hos de andra. Karaktären behöfver emellertid alldeles icke saknas, därför att den icke yttrar sig i ett mer eller mindre regellöst bizarreri.

Dessa två, den bildade damen af värld och de eleganta barnen ur samhällets lyckligt lottade klasser, dem har Elisabeth Keyser i sina porträtt fattat och skildrat på ett sätt som verkligen beredt henne en plats icke endast bland målarkonstens fotografer, utan bland konstnärerna inom den svåra och krävande konststart, som var hennes.

Hon hade också i sin egen personlighet och uppfostran samt den milieu, i hvilken hon växt upp, alla förutsättningar för att lyckas härmed. Barn af ett hem, där bildning rådde och andlig och yttre förfining trufdes hand i hand, hade hon därtill lyckan att redan tidigt komma under handledning af förträffliga lärare i det fack hon valt, men äfven att få den uppfostran och utbildning i öfrigt, den »dannelse» med ett ord — för att an-

vända ett betecknande danskt uttryck, för hvilket vi icke ha något lika godt motsvarande svenskt — som utmärker en verklig dam.

Däraf kom ej blott hennes lätthet att framställa damer af värld med riktig uppfattning af det för dem egendomliga, utan ock den ledighet och förmåga att röra sig i deras krets, hvilken gjorde henne till en gärna sedd gäst, där hon under umgänget hade bättre tillfälle att studera sina modeller och lära känna det för deras personlighet karaktäristiska än en artist kan få, som endast mottager och utför en beställning och icke träffar sin modell annat än under sittningarna. Man märker ock dessa hennes konsts bästa egenskaper framför allt i porträtt af de medlemmar dels af vår svenska aristokrati, af hvilka vi meddela en afbildning, det med den mest delikata pensel målade och af finaste uppfattning präglade porträttet af friherrinnan Ellen Gyllenstierna, född Stjernstedt, på Krapperup, dels på de bilder från Rysslands förnäma värld, med hvilka hon under det sista året var sysselsatt. Ett prof på dem är det lilla porträtt af den unga prinsessan af Leuchtenburg, som våra läsarinor äfven finna som en illustration till denna artikel.

Jämte det porträtt af sin mor, som hon fullbordade i Paris under sina studieår för Bonnat och för hvilket hon vid världsutställning 1889 erhöi medalj, samt en bild af prinsessan Eugenie af Oldenburg torde de utgöra hennes förnämsta arbeten. Dock inskränker sig antalet af de goda konstverk, som hon, särskildt sedan hon 1889, efter en mer än tioårig studievistelse i Paris, återkommit till fäderneslandet, producerat, för visso icke till några få. Det är en lång och lysande rad bilder hon utfört, framför allt kvinno- och barnporträtt, men dock äfven några herrporträtt, som äfven de vunnit rättvist erkännande, om man också får medgifva, att de ej i fråga om inträngande i och förmåga att återge karaktären stå på jämnhöjd med kvinnoporträtten.

När döden efter endast en kort sjukdom borttryckte den ej mer än 47-åriga konstnärinnan, stod hon i begrepp att åter företaga en resa till Petersburg för att fortsätta sin under fjolåret så lyckligt började verksamhet där. För visso skulle hon, om hon fått fullborda denna plan, till de lagrar, hon i den ryska hufvudstaden skurit, ha kommit att lägga ytterligare andra och än mer, än hon under sin förre vistelse medhann, där gjort vår svenska konst hedrad och skattad.

H. A. RING.

NYÅRSDRÖM.

JAG SATT i tankar slutan,
det knackade på min dörr —
jag såg i nästa minuten,
hvad aldrig jag sett förr.

En gubbe, böjd af åren,
med blicken nästan skum,
vid handen ledde våren
in i mitt arbetsrum.

Jag tog ett steg tillbaka
och sporde, hvem han var.
Han sågs sitt hufvud skaka,
knappt hörbart kom hans svar:

»Spörj icke, hvem jag varit,
och icke hvad jag är.
Du ser, jag vida farit,
af dräkten, som jag bär.

Den blekts i ökensanden,
den fläckats ned af blod,
den tvagits ren vid stranden
af Jordans helga flod.

Den strålat i palatsen,
med gyllne kedjor prydd,
den har på afrättsplatsen
till svepning blifvit sydd.

Den skylt en världsstads fasor
af hunger, brott och skam,
men också ur dess trasor
steg stundom hjälten fram.

Spörj icke gubbens yrke,
så konstigt sammansatt.
Men henne här du dyrke —
och nu farväl — — — godnatt!»

Jag hörde klockor sjunga
med psalmens vigda röst —
min blick föll på den unga
med rosor vid sitt bröst.

Hon var så vän att skåda,
så ljus var hennes blick,
ur hennes händer båda
jag tvänne rosor fick.

En var så svart som sorgen,
den andra var så röd,
som när ur himmelsborgen
går morgonsol i glöd.

Jag darrande dem förde
till mina läppar då —
i blåa rymden hörde
jag nyårsklockan slå.

DANIEL FALLSTRÖM.

KONVENANS.

MED »KONVENANS» betecknas ju i dagligt tal de former i fråga om skick och belevnhet i umgängestonen, som bland oss civiliserade människor småningom utbildats till praxis. Former, sedvanor och bruk, hvaribland många visserligen kunna förefalla ytliga och småaktiga samt förestafvade blott af flärden, men hvaraf det stora flertalet dock torde vara dikterade af klokhet, takt och fin känsla.

Bland unga liberaler har det så godt som i alla tider hört till jargonen att ondgöra sig öfver konvensansen samt en »bornerad hvardagsmoralens småsinta skrankor». Och så låter det naturligtvis äfven i våra dagar, ehuru den »bohëmerörelse», som väckts till lif af senare årtiondes starkt sensualistiska och individualistiska strömningar dock med nästan enastående hastighet nedbrutit den ena efter den andra af en äldre tids åsikter och skrankor, och detta utan att några nya konventionella former ersatt de gamla. Upplösningen af äldre tiders föreställningar är verkligen så genomgripande, att man med Ejnar i »Brand» vore färdig att utropa:

»Slukk icke Stikken, skjönt den oser,
för Lygten viser Vejens Spor;
stryg icke Sprogets gamle Gloser,
för du har skapt de nye Ord.»

Ty i fråga om det passande, såväl som i fråga om så mycket annat, hafva vi behof af någon norm, hvilken vi kunna följa. Att uppföra sig så, som ingifvelse och känsla bjuda, och icke efter några uppställda regler, låter visserligen godt och väl; men, efter hvad man i alla tider kunnat iakttaga, tyckes det dock städse hafva funnits en hel del godt folk, hvars känsla på ett betänkligt sätt missvisat. Och jag vet ej, om man med något fog skulle våga påstå, att känslan, denna inre kompass, i våra dagar visar säkrare än fordomdags. Kanske snarare en falsk individualism å deernas vismål åstadkommit en rätt betänklig deviation. Ty det förefaller ofta, som om detta, »att uppföra sig så, som natur och känsla bjuda och icke efter några pedantiskt uppställda mer och mindre bornerade regler» — såsom det enligt den moderna fraseologien heter — af många anses liktydigt med att allt hvad nyck och egensinne ingifva är passande.

Behofvet af en bestämd norm att gå efter kommer också i alla tider att efter brytningsperioder, liknande t. ex. våra egna dagars bohëmerörelse, skapa en ny konvensans, och om vi än kunna hoppas, att denna må utvecklas i en allt mera hofsam och frisinnad riktning, så kommer den nog städse att upptaga och åter upptaga många gamla goda föreställningar och seder, som väl för en tid kunna komma i misskredit och kallas petiga och föråldrade, men som i själfva verket aldrig skola blifva föråldrade. Lika visst skall det antagligen i alla tider finnas personer, som af en eller annan bevekelsegrund skaka i det konventionella gallerverket. Och måhända gör sig ett slags kulturrens offerväsen kännbart äfven på det konventionella området, men i de allra flesta fall torde det dock vara en synnerlig beskedlig martyrdom, som drabbar dess offer.

Konvensansens seder och bruk inrymma nog mycken ytlighet och mycket snobberi och lämna därigenom åtskilliga svaga punkter för angrepp, löje och satir. Det förefaller blott obegripligt, att dessa angrepp så gärna blifva af starkt demonstrativ eller rent af bitter karaktär. Den ifver att sätta sig öfver konvensansens lagar, den möda mången gör sig för att trotsa »fördomar» och undvika att iakttaga en »tom etikett», men framför allt den harm, som riktas mot vår beskedliga konvensans, synes röja en viss inskränkthet eller åtminstone en stor brist på godmodighet och historisk blick. Ty det är dock i allmänhet ej ur tomma intet begreppen om det passande uppkommit. Och när en konventionell uppfattning blir föråldrad, så faller den bort — om det ock måste tillstås, att det sällan sker med iltågsfart.

Och om än »det passandes» föreskrifter ofta iakttagas blott för skenets skull, så hvad mer? Skenets uppehållande kan lägga en rätt hälsosam kaption på hänsynslösheten eller råheten; och underkastelsen under en, låt vara blott fingerad, hänsyn innebär dock ett slags hyllningsgärd åt det tillbörliga.

De flesta af konvensansen uppställda lagar sakna icke sitt stora berättigande — om än bemängda af öfverdrifter. Och att döma af det myckna själfsväld, de otaliga sedliga förlöpningar och oregelbundenheter, som möta oss, om vi blicka oss omkring, synas de konventionella skrankorna i våra dagar så lätt öfverhoppade, att man vore färdig att beklaga att de blifvit så låga. Ty det är sorgligt, men sant, att människonaturen ofta är sådan, att där icke en sedlig känsla hos individen utgör ett tillräckligt skydd för denne, där skulle det dock — särskildt i fråga om ungdom — ganska ofta

kunnat hända, att en sträng norm för det passande eller en utpräglad allmän mening skulle understödt moralens bud eller rent af skyddat det mot kränkning.

Det finnes något, som heter lagbunden frihet; en inskränkning, som i en ofullkomlig värld, där friheten, så väl som många andra goda och välsignade ting, lätt missbrukas och urartar till själfsväld och öfvergrepp, visar sig mycket välgörande för det allmänna bästa, om den än lägger vissa band på individen. Och för den mänskliga sammanlefnaden är det till stor fromma, när denna lagbundna frihet finner tillämpning i det enskilda såväl som i det offentliga, i det lilla, som i det stora. Och, om än en medfödd värdighet och en naturlig takt aldrig kunna ersättas genom *former*, så är och förblir dock »konvenansen» till stor fördel, nytta och behag vid umgänget människor emellan.

ÖDA.

»VANDRAREN». EN FANTASI.

EN ÄNDLÖS, öde slätt, hvaröfver himlen spände sitt stjärnströdda hvalf och snön bredde sitt mjuka täcke. Endast tystnad, omätlig tystnad rådde där.

Öfver denna slätt kom i den snöklara natten en ensam vandrare gående med snabba, men ljudlösa steg på en obanad, knappast skönjbar stig. Han kom ifrån mörkret långt bortifrån, och hans väg ledde åter ut i det ogenomträngliga dunklet vid synranden. Det var en gammal man med en något lutande gestalt.

Midt på slätten stod ett gammalt vindvridet pilträd, det enda som kunde skönjas så långt ögat nådde. Där stannade han, och i det han stödde ryggen mot dess stam, vände han det starkt färade ansiktet uppåt mot de tallösa tindrande världarna däruppe. Och tallösa som de voro ock hans tankar...

Det var hela det förflutna, som i nattens stillhet kom stormande in på honom. Han lefde lifvet om igen, ända från gossårens sorgfria dagar och ungdomens rika, förhoppningsfulla tid till mandomen, med dess oafätliga allvarliga kamp, dess oupphörliga herkuliska ansatser och lika talrika felsteg, misräkningar och mörka stunder — och så återigen nya ansträngningar och nya motgångar i oafbruten kretsgång — — — Här och där en ljusglimt, en skenbar framgång, och dock — på det hela — hvad hade han hunnit med? — — hvad hade han väl nu i behåll?

Med en missmodig suck och ett halfhögt utrop, som gaf eko i tystnaden, affärdade han såsom värdelöst hela sitt föregående.

»Åh! att få börja på nytt!»

»Hvad så?» kom en allvarlig röst ur det aflägsnaste dunklet.

»Hvad? Ack, jag skulle då lefva ett bättre lif. Med riktad erfarenhet, med full kännedom om de väntande svårigheterna skulle jag från första början taga en kraftigare ansats. Jag skulle icke drömma bort ungdomsåren, jag skulle sätta skuldran till genast från det rätta hållet och stämma emot af alla lifskrafter på en enda gifven punkt — och så skulle jag väl lyckas.»

»Hvad så?» sporde rösten ur dunklet.

»Hvad! — — Om jag kunde blicka tillbaka på ett harmoniskt lifslopp med framgång på framgång i stället för på en bana af grusade förhoppningar, felslagna beräkningar och vanmäktig begränsning — då vore ju min sträfvan ej förgäfvad, då skulle jag ju äga lyckan!»

»Hvad så?» ljöd åter den hemlighetsfulla rösten.

»Hvem spörjer! — Ägde jag lyckan, så vore

— jag ju vid målet, min långtans mål! Mitt hela lif har jag satt in på att nå fullkomligheten, men det ville icke lyckas. För att nå den, skulle jag vilja börja på nytt, icke en men många gånger — — — allt ville jag gifva för att få börja på nytt.»

»Det vare dig beviljadt!» sade med högtidligt allvar samma röst ur dunklet. »Du skall få börja på nytt. Tro dock icke, att du når målet på en gång! Därför skall du ock få börja på nytt i hundra — i tusen år — om och om igen, till dess du kommer och tigger som om en nåd: låt mig nu få dö — låt mig nu få hvila.»

I samma stund ljusnade natten och i stället för den gamle mannen stod ett litet barn och blickade mot soluppgången med leende läppar...

Hvarje år står samme gamle man i vinternatten på samma öde plats och spejar ut i rymden. Då spörjer rösten åter:

»Har det gått dig bättre nu?»

»Nej,» svarar mannen fast.

»Har du fått nog?»

»Nej, låt mig försöka än en gång!»

»Det vare dig beviljadt!» lyder svaret.

Då går ett stjärnskott genom rymden, och åter står det leende barnet där, belyst af morgonrodnaden...

Årtusen efter årtusen upprepas detta, men det förefaller, som blefve mannens anlete mer och mer förgrämdt, hans tal mindre käckt. Och barnets leende blir gradvis blekare, mindre hoppfullt, ja, understundom synes en tår glänsa i dess öga — — —

*

Men omsider kommer en natt, då den gamle, bräckligare än någonsin, infinner sig på mötesplatsen, mödosamt stödd mot sin staf. Och på Röstens sedvanliga fråga: »Har du lyckats än?» kommer hans svar som en halfkvädf snyftning:

»Nej...»

»Har du nu fått nog?»

»Ja — — det lyder som ett ångestrop, och den gamle mannens skälfvande gestalt sjunker tillsammans — »låt mig nu få hvila — hvila!...»

»Rätt så,» svarade Rösten, »du har hunnit målet, o Tid! Har du icke sett det? — icke insett, att din lycka i all din fruktlösa sträfvan just varit, att du aldrig upphörde att åtra det ouppnådda, att du alltjämt hade kraft och mod att börja på nytt? Och nu — se här, lyckan håller jag i min hand. Kom!»

I ett nu rullas mörkrets täckelse samman, och i den intensiva klarhet, som omstrålar honom, förintas den gamle. I den stunden brytas alla bojor, sprängas alla band, utjämnas allt — och jord och himmel mötas — — —

ST.

VALET. SKISS FÖR IDUN AF MARK STERN.

MIDT FÖR FÖNSTRET stod flygeln, uppslagen. Aftonsolens purpur bröt in i en bred stråle mellan gardinens bleka veck, förgyllde rummet, förgyllde tangenterna, på hvilka Agnetas hvita händer ännu hvilade. Hon satt lutad framåt, såg bländad in i glansen, som fyllde hennes blick, drömde in i den; det var som om den tagit hennes tankar, förgyllt dem och värmt dem i purpur, så att ej en af dem fick förblifva grå eller ängslig eller fick söka bort från detta enda, som nu tog allt — solens röda härlighet.

Tyngre hvilade Agnetas händer på tangenterna och enstaka toner ljödo, utan sammanhang. Men hon aktade ej därpå, flyttade blott händerna ned i skötet, medan det veka, drömmande leendet blef fastare, men också mer sorgset.

»Så,» tänkte hon, »äro de lyckliga stunderna de, som ingen kontur äga, de som stått upp ur en skymnings tystnad likt doft af en enda blomma. Kunde blott allt i lifvet vara lika enkelt, vackert.»

Hon lyfte händerna upp, som till bön; hon hade hvita händer med mjuka, stillsamma rörelser. Men hon sänkte dem strax igen och böjde hufvudet, som om det hon tänkt på med ens blifvit för stort och för tungt att kunna bäras. Uttrycket öfver hennes drag vardt varmare och ömmare, långtansfullt.

På de öfversta diskantangenterna, som gifva de spröda, lätt bristande tonerna, hade hon lagt ett bref. Hon tog det nu, när solen sjönk och rummet blef skummare, och vid det sista af dagern från fönstret läste hon om det. När hon tog i de tunna papperen, var det likt en smekning, och medan hennes blick sökte orden därpå, höll hon dem i sina händer, såsom man håller i dens hand, som man har kär. Så läste hon.

»Hur söt var du icke i går, Agneta, där du satt bredvid mig, så vek, så lugn. Jag fruktår, att jag tråkade ut dig först med mitt myckna tal om mig själf, men medan jag talade, tyckte jag mig dock känna smekningen af din vänlighet och af din förståelse emot mig; du lät mig lägga ord till ord, och din blick hvilade allvarlig, undrande, så god dock, i min. Det gjorde mig godt; jag var sjuk — hvar? Åh, sjukare än du kan förstå, lilla barn, sjuk i själen, sjuk i hjärtat, sliten ut — inte vet du hvad det vill säga...

»Hur lycklig måste icke den vara, som ännu ej gifvit sig själf, sin själ, sina tankar till en hvar, öfverallt, i hopp att få igen någonting, slösande där intet gafs tillbaka och fattigare sedan, dubbelt fattig med besvikenhets bitterhet i hjärtat. Förstår du hvad det är att icke kunna finna lycka i lifvet annat än i gåfvan af sin kärlek, och att alltid, alltid söka lyckan?...

Jag älskar hundrade och jag vill älska dem alla, enhvar för sig, förblifva dem alla trogen. Är det möjligt, är det omöjligt? Agneta, barn lilla, förlåter du mig att jag skrifver detta? Medvetandet om din vänskap ligger som en sval, hvit hand — *din* svara, hvita hand — på min värkande panna. Jag skulle vilja älska en, en enda, dig — och jag tviflar. Jag kunde blifva lycklig... men så djupt olycklig ock. Och jag är rädd. Jag är aldrig densamme, jag är olika i dag och i morgon, hur skall jag våga tro på en enda kärlek?... När jag var yngre trodde jag — men jag bedrog mig, alltför ofta... Agneta, lilla barn, det är orätt att jag skrifver så till dig. Jag ber dig själf, att du skall lägga undan mitt bref och glömma det — och mig. Nej, inte mig, tänk vänligt på mig, men icke mera. Agneta, icke mer, det blefve blott till sorg för ditt hjärta.

Christian.»

*

Det hördes steg i rummet utanför, och Agneta lät brefvet falla ner i knäet, ehuru dess stämning dröjde kvar i hennes tankar, sörjande.

Den, som kom in, bar ett fång hvita syrener. Han var en ung man med blå ögon, som lyste af skratt och ett godt leende öfver dragen. Han lutade sig öfver flygeln och räckte Agneta blommorna med en blyg, varm rörelse, medan hans blick sökte hennes.

»Tack, Erik,» sade hon. »Hvar har du funnit dem?»

FRIHERRINNAN ELLEN GYLLENSTIERNAN, FÖDD STJERNSTEDT. EFTER ETT PORTRÄTT I OLJA AF ELISABETH KEYSER.

»Det är min hemlighet,» svarade han stolt. Hans röst var glad och klar. »Det är de första syrenerna för i år, och dem ville jag du skulle ha. Inte sant, de äro vackra?»

»Så vackra, vackra...» Hon böjde hufvudet och dolde ansiktet i den doftande rikedomen. Han betraktade henne tigande, följde med blicken linierna i hennes gestalt, dröjde vid hårets smeksamt mjuka skiftningar, guldbruna i dagern. Ingen liknade henne, det grep honom med ens som ofta förut, starkt,

PRINSESSAN AF LEUCHTENBURG. EFTER ETT PORTRÄTT I OLJA AF ELISABETH KEYSER.

som hon visste, att han skulle kunna hålla lifvet igenom, lik en trygghet att söka upp och förlita sig till... Och hon tänkte på Christians bref.

Erik lutade sig fram.

»Agneta,» bad han, hviskande — hon såg nu ej mer än hans blick, skymningen hade kommit och rummet låg i dunkel, utom platsen vid fönstret, där hon satt. »Agneta,» sade han lågt, »vill du... säg mig... jag har så länge tänkt fråga dig... hvar dag har jag velat, har aldrig tänkt på annat den sista tiden här, på annat än dig... Vill du bli min hustru, Agneta?»

Hon reste sig upp, rak, med en rörelse blott för att hålla kvar Christians bref, så att det ej fick falla till golvet. Och hur upprörd han än själf var, såg Erik, att hon vardt mycket blek och hennes ögon mörkare.

Det låg dock ingenting oväntadt i hans ord, intet som hon ej hvar dag undrat, om det ej skulle komma, undrat med en undran, öfver hvad hon själf skulle komma att svara. Ty hon visste, att bägges föräldrars önsknings öfverensstämmelse med hans, och hon höll af honom dessutom, förstod det mer än någonsin just denna kväll. Hon såg honom klarare, helare, bättre, såg att han kom med lifvets lugn och hemmets lycka, såsom endast den människa kan ge, hvilken älskar en enda, högre och varmare och trofastare än allt annat, och icke ens vet af, att man kan älska så mer än en gång i sitt lif. Vacker i sin enkelhet, rik i sin helhet, bjöd han henne ödmjukt och vekt sin kärleks dyrbara gåfva.

Men hon tänkte på Christians bref, på de sönderslitna önskningsarna och på de lyckotörstande, irrande tankarna. Och hon såg klart, att blott ett ting i lifvet hade värde innerst: lyckan att få gifva. Så räckte hon Erik handen och med hufvudet djupare böjdt, sade

osammansatt, lyckligt. Han tänkte icke på att jämföra henne med någonting annat eller på att likna sin känsla vid en annan känsla i världen. Hel som hans egen unga natur var kärleken hel inom honom, hel som kärlekens önskan att vinna hennes tillbaka. Lyckligt syntes honom lifvet, en enda väg i solljus, en god väg, enkel att hitta — det var ingenting mera och det var dock allt.

Och plötsligt fylldes hans ögon af tårar i glädjen öfver, att hon blott fanns till, och att han var när henne nu.

»Gråter du, Erik?»

»Nej, nej, Agneta. Tänker du inte ibland — han sökte efter ord, förlägen med ens — »tänker du inte, att dagen ibland är för kort för allt godt som finns?»

Hon såg undrande på honom, ej van att han talade sådana ord. Och med ens såg hon, som aldrig förut, hur god hans blick var, hur enkelt varm, hur ärligt hel, lik ett löfte,

hon lågt, ödmjukt: »Förlåt mig, Erik, jag kan det inte. Jag skall säga dig hvarför, men inte nu. I morgon.»

»Säg mig blott,» bad han med en röst, som ljud liksom bortifrån, »säg mig, om du håller af en annan.»

»Ja,» svarade hon.

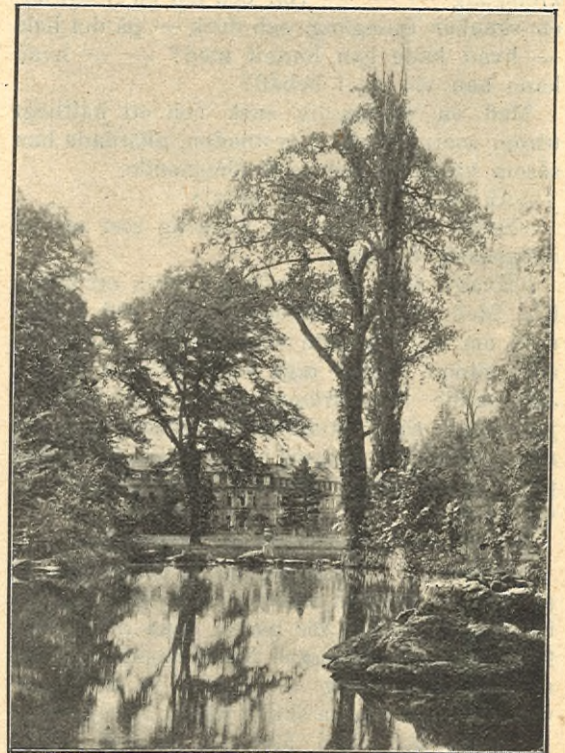
När han gått, stod hon ännu kvar vid fönstret och såg ut öfver den mörkande slätten. Hennes blick var sorgsen som i aning och vetskap om tung sorg och ensamma dagar; men innerst i själen var dock jubel, en hög, stilla glädje öfver att ha valt lifvets starkaste lycka, lyckan att gifva lifvet själf, genom sorgerna och trots dem, i striden för kärlekens stora fullhet.

Hon tänkte på brevets ord: »Jag skulle vilja älska en enda, dig — och jag tviflar. Jag kunde blifva så lycklig... men så olycklig ock. Och jag är rädd.»

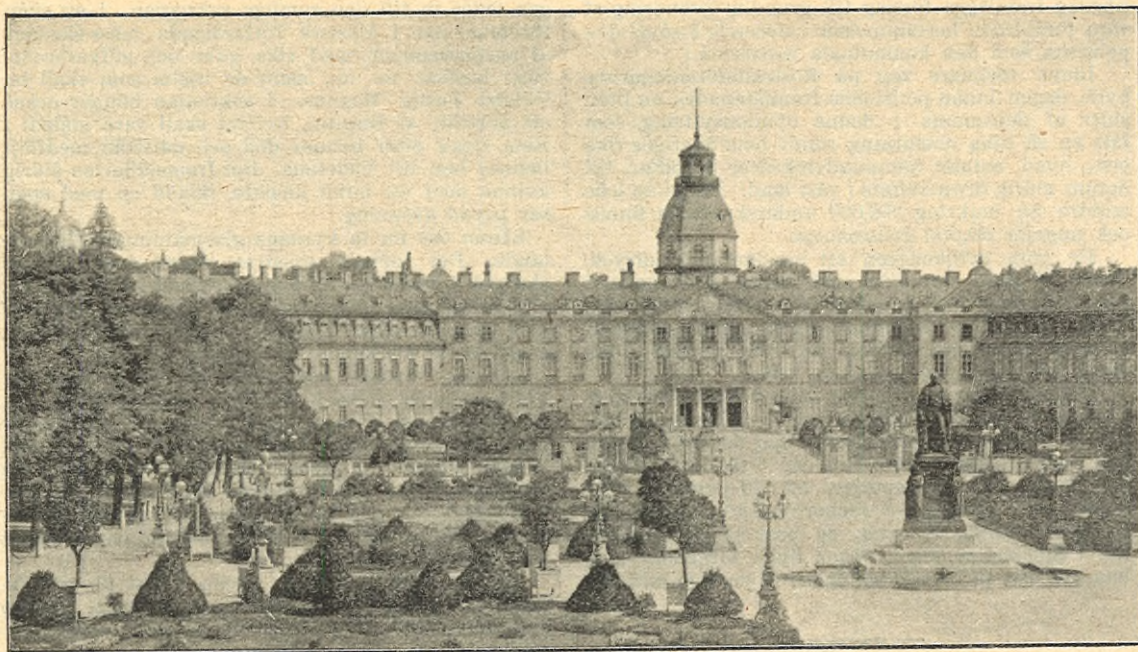
Hon hade valt striden för hans lycka, den vanskliga striden för den ovissa lycka, som han hundrade gånger föspillt och hundrade gånger, ropande af längtan, begynt söka igen. Men hon visste, att en dag af lycka, som hon gaf honom, eller en stund af frid blott skulle vara henne själf nog. Och det var väl mera ett svar på Christians bref än på Eriks fråga, när hon nästa morgon skref till denne:

»Du skall lefva ditt lif fram, Erik, rakt, helt, ärligt som förut. Du hör till de människor, som blott ha en väg och en smärta; men smärtan är lätt att bära vidare, emedan vägen är så god och blicken så klar på densamma; och smärtan adlar blott, rifver ej upp rötter, styckar ej sönder kraften och viljan och längtan i bitar. Du skall nog en dag själf förstå, Erik, hur lycklig du är att vara en sådan människa, och du skall då förlåta mig den sorg jag gör dig, emedan du kanske då ock skall förstå de sönderslitna själarna, som strida för denna helhet, af hvilken ingen enda glimt synes dem dyrköpt nog.

Jag har vigt mig själf till en af dem, valt den vanskliga uppgiften att bli en dylik enstaka glimt för en af dem; jag valde det samma dag, som du bjöd mig din ljusa vägs enhet. Men du skall veta, att det är af fri, stark vilja jag handlat så, för min fria starka kärleks skull, som jag valt den ovissa striden genom sorgerna till den stora lyckans sköra, sällsynta, bedårande ögonblick.»

FRÅN SLOTTSPARKEN I KARLSRUHE.

RESIDENSSLOTTET I KARLSRUHE.

MED KRONPRINSESSAN TILL SÖDERN. II.

EFTER ATT i all stillhet ha tillbragt julhelgen tillsammans med sina höga föräldrar i Baden-Baden flyttade kronprinsessan Victoria jämte den storhertigligen familjen ett par dagar före nyåret in till residenset i Karlsruhe. Julvädret därnere har varit mildt, liksom här hemma, men kronprinsessans krafter äro tyvärr fortfarande mycket medtagna.

Vi bringa nu här några bilder från kronprinsessans födelsestad och barndomshem. Storhertigdömet Badens residensstad är ett samhälle på ungefär 85,000 invånare och utmärker sig genom sin egendomliga byggnadsplan i soltjädersform: alla hufvudgatorna utstråla nämligen radielikt från slottet och den framför detsamma belägna Slottsplatsen. Detta vackert planterade torg prydes midt på af den 1811 aflidne storhertig Karl Fredriks staty och omgifves rundtom af ståtliga, offentliga byggnader, såsom ministerierna, Konsthallen, Hofteatern m. fl. Själva slottet är uppbyggt 1754 och har en intressant slottskyrka med präktig utsikt från det s. k. Blytornet. Förtjusande är Slottsparken — som ligger bakom slottet, och från hvilken vi ock meddela en vy — med rik vegetation, speglade dammar, marmorgrupper och talrika springbrunnar. Efter dess skuggiga stigar har vår kronprinsessa som barn och ungmö helt visst lustvandrat otaliga gånger, och äfven nu i midvinterns nakenhet ser hon säkerligen med glädje åter de gamla barndomsvännernas mossbelupna stammar.

ETT UPSALAORIGINAL.

ETT UPSALAORIGINAL — helt visst vida känt öfver allt vårt land — har gått ur tiden med den gamle f. d. amanuensen vid universitetsbiblioteket i Upsala Erik Ulrik Ekholm, i studentkretsar gemenligen »Blåsis» kallad. Han var född den 11 december 1807 och hade således vid sin hädangång nått den ovanligt höga åldern af nyligen fyllda 91 år.

Ulrik Ekholm, som var son af borgmästaren och lagmannen Anders Ekholm och hans maka, född Wulff, aflade studentexamen i Upsala 1826, deltog i universitetsbibliotekets flyttning 1841 och utnämndes till e. o. amanuens därstädes samma år, till Lidénsk amanuens 1850 och till andre amanuens 1855 samt pensionerades 1883. Han var äfven 1843 och några följande år amanuens vid akademiska läsesällskapet.

Den bortgångne var en originell och älskvärd

personlighet, en omtyckt och hjälpsam gammal »farbror» för många studentgenerationer. Hur hans originella öknamn först uppstått är nu mera något omtvistadt; somliga härleda det från den oständigheten, att han så länge gått och »blåst» dammet från bibliotekets gamla folianter, som voro hans hjärtas skötebarn. Andra sammanställa det med hans favorituttryck, ett slags onomatopojetiskt flåsljud: *Tjop, tjop, tjop*, hvarmed han ackompanjerade den lilla afontoddy, den gamle ungarlen sällan underlät att immundiga på sitt »stamlocus».

Det enda kort af Ekholm, som finnes och nu ställts till Iduns förfogande, är taget för fem år sedan för en »nationstafva». Af den »Blåsis», som — i tidigare år en varm entusiast för all slags idrott — på Västmanland-Dala nationssal ledde landsmännens gymnastiköfningar, iklädd röda, tofsprydda stöflar, trikäer, blus och rökmössa, ger det visserligen ingen lifvigare föreställning, men dess bättre af den ända in i det sista krye och lefnadsfriske åldringen. Hvile nu den gamle bokkarlen i frid!

II. Öste foto.

AMANUENSEN E. U. EKHOLM.

KONSTEN ATT GÖRA INKÖP.

AF ALLA EN HUSMODERS GÖROMÅL blir intet så ofta ensidigt förrättadt som just inköpen. Vid dessa vilja vi naturligtvis alla vara sparsamma, och det är allmänt bekant, att sparsamhet mycket ofta anses liktydigt med att köpa billigt. Men lika ofta är det äfven af »förståsigpåare» på ett öfvertygande sätt ådagalagdt, att billiga saker vanligtvis äro dåliga saker, hvilket dock ej hindrar den stora allmänheten att allt för ofta göra inskränkningar vid tillämpandet af den sats, som säger, att »den som köper dyrt köper billigt». Det finnes så t. ex. damer, hvilka för renoveringen af förlegade klädningar gifva ut mera pengar än de vid en noggrannare räkenskapsföring skulle kunna svara för. Dessutom se de i de omsydda dräkterna aldrig så prydliga och »chic» ut som de damer, som välja ett tyg af moderat pris och begagna den därpå förfärdigade klädningen ständigt, så länge den är modern. Det är också viktigt, att man städe vid nyinköpen söker skaffa sig, hvad som harmonierar med det man redan förut kom hafva, ty genom lyckliga sammansättningar kan man då gifva det hela omväxlingens angenäma prägel.

Vid ett sådant förfarande kan man städe vara smakfullt och på samma gång elegant klädd, hvilket icke alltid lyckas för den, som köper många olika slags tyger och har stora utgifter för sin toalett. Dock är man alldeles icke tvungen att uteslutande binda sig vid en färg, ty hufvudsaken består däri, att man undviker alla hårda, kalla och skrikande färger och framför allt icke låter locka sig af ett skenbart billigt pris till att köpa något, som icke harmoniskt låter sammanställa sig med hvad man förut har.

Det fordras en järnvilja för att strängt kunna fasthålla vid dessa principer — en järnvilja och mycket eftertanke. Sparsamma fruar gå aldrig in i en butik, utan att noga veta, hvad de skola köpa. Erfarna säljare berömma sig visserligen af att kunna förmå hvilken kvinnlig kund som helst att köpa just det, som i ett eller annat afseende har helt andra egenskaper än dem de egentligen önska sig, men det ligger i husmoderns intresse att från första stund göra ett så bestämdt intryck på säljaren, att denne icke kommer sig för med att försöka några öfvertalningskonster. Och den till sitt sätt litet mer bestämda kunden, som hemma tänker efter, hvad hon skall gå ut och köpa, ses bra mycket hellre i affärerna och

VY AF KARLSRUHE FRÅN SLOTTSPLOTSEN.

blir därstädes betydligt bättre betjänad än den, som hunnit få hela varulagret nedrivet för sin skull, innan hon egentligen vet hvad hon vill ha. Förskräckelsen för det allra minsta lilla tankearbete är tyvärr hos många människor så stor, att de icke sky att på alla upptänkliga sätt plåga sina medmänniskor — i detta fall alltså säljare och säljarinnor — blott för att bespara sina egna hjärnor en liten ansträngning.

Icke sällan förefinnes denna fasa för all eftertanke hos sådana fruar och unga damer, som dock äro intresserade och brinna af hänförelse för allehanda höga och ädla mål.

Konsten att göra uppköp är dock på intet sätt en tråkig och tröttande sak, men man får icke anse den som en sport eller ett tidsfördrif, ty den är och förblir en allvarlig uppgift, i hvilken vi måste inlägga hela vår urskiljning och omdömesförmåga.

Ej minst vid inköpet af gåfvor försyndar man sig på det svåraste, i det man vanligtvis icke alls tager i betraktande det praktiska värdet och gåfvans användbarhet. Och det är just därför man i butikerna träffar på hundratals obrukbara saker — endast och allenast därför, att kvinnorna icke äro nog prosaiska att reflektera öfver slika alldagligheter.

riksdag framlägga förslag till grundlig förändring af våra föräldrade bestämmelser i afseende å såväl den politiska som den kommunala rösträtten.

Iduns tecknare tog på Röstrettsföreningarnas byrå, dagen innan petitionen framlämnades, en liten skiss af densamma — denna opinionsyttring, som fått en så liflig anslutning rundt hela Sveriges rike och, hvad antalet namnunderskrifter beträffar, till datum aldrig öfverträffats i vårt land. Bland de icke mindre än omkring 362,000 underskrifterna finnas ock ungefär 60,000 kvinnonamn.

De göra ovillkorligen ett imponerande intryck, dessa 60 stora volymer med namn, idel namn i hundra-, tusen- och hundratusetal från landets alla ändar, af män och kvinnor i alla samhällsställningar, 150,000 flere underskrifter än som rymdes i den stora rösträttspetitionen af år 1893.

Det är inga småsummor, som slukats för kostnaderna vid en dylik jättepetitionens samlande och ordnande. Omkring 20,000 kronor har det kräft, sedan alla omkostnader blifvit betalda. Och det kan man lätt fatta, då man spörjer, att 10 personer voro sysselsatta i omkring 3 veckor med att endast öppna de inkommande listorna, en post så kolossal, att här i Stockholm aldrig någon dylik förekommit, ej ens vid den på postförsändelser så ymniga jultiden.

S:T BRITAS KYRKA. FÖR IDUN SKILDRAD AF ERIK SELLIN.

ENLIGT VÅRT LÖFTE återkomma vi nu till en närmare skildring af det minnesrika, ny restaurerade Vadstenatemplet, vid hvars historia så många stora kvinnonamn äro bundna.

Mot vanligt bruk ligger Vadstena klosterkyrkas hufvudingång i öster och altaret i väster. Denna egendomliga anordning påbjödes uttryckligen i den heliga Birgittas uppenbarelser och är utmärkande för alla birgittinerkyrkor. Annars skulle, såsom bekant, enligt urgamal grundsats inom den kyrkliga byggnadskonsten, kyrkans hufvudingång vara belägen i dess västra ända. I väster går solen ned, och därför symboliserar denna himmelstrakt mörkrets rike, den i syndamörker sänkta människovärlden. Där upptages syndaren i kyrkan och föres så allt vidare in i ljusets och sanningens rike.

Det nuvarande altaret är nytt, men af gammalt material och, som vi skola finna, af mycket egendomlig beskaffenhet. Under restaurationsarbetet påträffades i golfvets stenläggning gamla altarbord, lätt igenkännliga på de fem kors, hvarmed medeltidens altarbord äro märkta, en åminnelse af Kristi fem sår. Af dessa gamla altarbord är nu det nya altaret byggdt. Framsidan är bildad af ett stort altarbord, flyglarna och baksidan af mindre altarbord och ofvanpå denna reser sig det största af dem alla, sannolikt samma altarbord, som på Birgittas bud invigdes till högaltare och helgades åt S:t Petrus.

Norr om altarupphöjningen hänger uppe på väggen ett altarskåp, som fordom tillhört den för 70 år sedan nedrivena stadskyrkan. Det är ett sällsynt vackert arbete och synnerligen väl bibehållet. Det framställer i olika afdelningar nattvarden, Getsemane, första tempelbesöket, jungfru Marie sjuksäng m. m. Midt- och hufvudpartiet framställer jungfru Marie kröning. Alla dessa figurer äro utomordentligt väl skurna, färger och förgyllning ännu väl bibehållna. Arbetet, som enligt en sägen skall vara skänkt af en påfve till den forna stadskyrkan, är ett mycket dyrbart konstverk. Ja, en entusiastisk författare från 40-talet — C. M. Pontin — betecknar denna tafva som en till möjlighetens högsta spets drifven bildhuggerikonst. All beskrifning öfver denna tafva, säger han, vore förgäfvad. I London skulle den vägas upp med guineer. Ett konstverk, sådant som detta, skulle där inbringa en summa tillräckligt stor att köpa en god del af Vadstena stad. (!)

Å södra sidan om altaret hänger en stentafla i basrelief med en rikt skulpterad träram. Den framställer Kristus, bärande sitt kors mellan tvänne krigsknektar, därvid hulpen af Simon af Cyrene och begråten af Jerusalems döttrar. Tafvan är visserligen icke något konstverk, men det är ett gediget och duktigt arbete och öfverträffar mängden af de »stationes» man ser i katolska kyrkor. Den är förfärdig af en bildhuggare i Vadstena, Johan Andersson Silfverling, som under en af honom själf huggen, rikt sirad grafsten hvilat i närheten af sitt verk.

Bakom altarets norra sida leder en trappa ned till en smal gång, på hvars högra sida finnas fem små celler med sittbänkar och med lika många små fönsteröppningar, numera försedda med järnluckor. Dessa äro biktceller. Biktfadern satt i cellen och nunnorna biktade och mottogo sakramentet utifrån. En dörr i muren på andra sidan om den smala gån-

gen leder in till den rymliga sakristian. I ett skåp förvaras här i klostret förfärdigade mäss-skrudor af purpursammet med rika guld- och silfverbroderier, bindlar m. m., samt en hjälm som skall ha tillhört hertig Magnus. I sakristian hänger också ett porträtt af Birgitta, hvilket skall vara måladt i Rom strax efter hennes död och därifrån medföljt hennes ben till Vadstena. Det framställer en äldrig kvinna med ett mildt ansikte, iklädd en med spetsar prydd svepning.

Låt oss nu ta kyrkans glasmålningar i betraktande. Det målade fönstret längst fram i södra skeppet framställer *S:t Birgitta*, klädd i änkedräkten, i inspirationens ögonblick nedskrivande några af sina uppenbarelser. Figuren, som är i kroppsstorlek, omgifves af ett kapell i ren gotik.

Af icke mindre konstvärde är *Filippa-fönstret* i norra skeppet, liksom det förra utfördt af artisten R. Callmander i Göteborg. Målningen framställer den ädla drottningen i det ögonblick då hon, med kronan i händerna, står i begrepp att afsäga sig sin kungliga höghet och värdighet för att inom klostermurarna söka lugn och frid för sitt af sorg och lidande tryckta sinne. Å ett devis-band läses »Gåfva af svenska kvinnor.»

Meränämnde artist har äfven målat de två synnerligen vackra fönstren i västra gaveln. De äro rikt dekorerade och framställa *de fyra evangelisterna* med deras resp. symboler.

Å västra korgaveln, mellan evangelistfönstren, hänger ett i trä skuret *krucifix*, som tydligen härstammar från 1400-talet — ett konstverk af utomordentligt värde, som på hvarje allvarlig åskådare gör ett mäktigt intryck. Tyvärr har den härliga bilden, som förut hängde å norra sidoväggen, nu fått en plats, där den endast otydligt kan uppfattas. Den är synnerligen väl bibehållen och har därför förskonats från restaurering.

Den nya *predikstolen* vid södra skeppets östligaste pelare är ett vackert arbete i naturlig ek. Af ek äro äfven kyrkans *bänkar*. De äro till antalet 99 och ge plats åt 1000 personer. Dessa bänkars placering är synnerligen lycklig. De äro icke, såsom fallet är i flerskeppiga kyrkor, inträngda mot pelarne, utan lämna dessa ända från golfvet fullkomligt fria, hvarigenom de framträda i hela sin längd och imponerande bärkraft. — *Orgelverket* med sin fasad i ek är äfven vackert och af utmärkt beskaffenhet, ett af de bästa i vårt land.

Där sakristian ursprungligen stod fanns efter klostertiden den s. k. beläteskammaren, där helgonbilder, krucifix m. m. förvarades. Sedermera flyttades dessa bilder upp på kyrkans vind. Vid den senaste restaurationen ha de jämte två altarskåp, vapensköldar och tafvor fått sin plats i ett slags *museum* på norra väggen. Bland helgonbilderna märkes en synnerligen vacker Mariabild samt en bild af Birgitta.

Under det förut omtalade, norr om altarupphöjningen befintliga altarskåpet står ett ekskrin, gjordt efter ritning af fröken Märta Fjetterström. Inuti detta finnes ett annat med röd sammet och förgyllda silfverplåtar siradt gammalt helgedomsskrin, tillföre förvaradt i Kongl. Antikvitetsarkivet, men af Gustaf III skänkt till klosterkyrkan. I detta förvaras *reliker*, ben och hufvudskålar af den heliga Birgitta och hennes dotter, den heliga Katarina. En lång resultatlös strid har förts rörande dessa relikers äkthet.

Bland den mängd *grafhällar*, hvarmed golfvet är betäckt må några få här omnämnas. Upphöjda öfver golfvet äro numera blott två grafvar: hertig Magnus' och den s. k. Gyllenstjernska.

Minnesvården öfver *hertig Magnus* af Östergötland († 1595) har sin plats i mellanskeppets östra ända. Det utgöres af en praktfull sarkofag af marmor och sandsten, uppuren af fjorton korintiska pelare. Sidorna prydas med basreliefer af Sveriges, Vasättens och de sexton anornas vapen. Öfverst ligger, i naturlig storlek, Magnus med rustning, mantel och krona, hopknäppta händer och tillslutna ögon. Vid konungens senaste besök i Vadstena fick riksantikvarien Hildebrand af honom uppmaning att afgifva förslag till restaurering af detta dyrbara monument.

Drottning Filippas grafhäll har sin plats i nordvästra hörnet. Den framställer bilden af den korsfäste i kroppsstorlek och nedanför Englands och Frankrikes vapen (leoparder och liljor). — Filippa, dotter af konung Henrik IV i England och syster till Henrik V, är bekant icke blott för sin fromhet, utan äfven för den kraft och rådgighet, hvarmed hon ingrep i sina rikens angelägenheter. Diarium Vazstenense (hufvudkällan för klostrets historia, utgörande latinska klosteranteckningar för åren 1344—1545) berättar huru hon först besökte klostret, därvid man visade henne reliker; hon anhöll om klosterfolkets förböner. Kort därefter återvände hon och begärde att blifva upptagen bland systerarna. Och 1430 förkunnar nyssnämnda klosterbok: »Den 5 januari bortgick ur tiden berömda furstinnan fru Filippa, drottning af Sverige, Danmark och Norge.

EN JÄTTEADRESS. 60,000 KVINNLIGA DELTAGARE.

DE NUVARANDE politiska och kommunala rösträttsförhållandena i vårt land uppfylla icke rättfärdighetens enklaste fordringar. Ett fåtal, som redan genom sin ställning i öfrigt är nog gynnadt, äger för närvarande bestämmanderätten i stat och kommun, medan folkets stora flertal står så godt som utan inflytande i det samhälle, som uppehålls af dess arbete, tager skatt af dess nödort samt kräfvat dess lif och blod till sitt försvar. En sådan maktfördelning innebär en orättvisa mot ett folk, som brukar räknas för Europas mest upplysta och som nyligen af Eders Maj:t fått det högtidliga vittnesbördet, att »bättre, ärligare, mognare och trognare folk icke funnits och icke finnes på jorden».

Så lyda de första orden i den »till Konungen» riktade vädjan, som åtföljde den stora »rösträttspetitionen», hvilken öfverlämnades till landets härskare den 3 januari detta år. Slutorden utnytna i en hemställan, att regeringen ville »för nästkommande

Hon jordades här i Vadstena i St Annas kor, hvilket hon själf grundat och låtit uppföra. Hon var detta klosters samt hela vår ordens moder och beskyddarinna.

Drottning Katarinas grafsten ligger numera bredvid Filippas. Katarina, Karl Knutssons andra gemål († 1450), är omtalad för sin ovanliga skönhet, sitt glada lynne samt dygdiga och milda väsen, och till hennes ära lät konungen, som med henne lefvat i det lyckligaste äktenskap, i Vadstena klosterkyrka bygga ett härligt kor. Hvar detta varit beläget, vet man nu ej med säkerhet. — Rimkrönikan ger denna drottning ett synnerligen vackert eftermäle. Vi anföra därur några verser:

Af alla fruar man kan leta
skall man aldrig en skönare kvinna veta;
Gud hade henne så väl skapat,
att ingen fågring var å henne tappad,
lif och anlete hade hon e
och de skönsta händer man ville se.
Åt alla lade hon godt till,
och ingens värsta hon veta vill,
Ingen man så sörjande är,
kom han där som hon var när,
sin sorg han snart förgat,
så blid var hon af tal och lat,
till dans och glädje alltid rede,
man såg henne sällan någon tid vrede o. s. v.

»Att dansa och vara glad,» säger Hildebrand, »räknades den tiden till härliga egenskaper tillsammans med skönhet, visdom och blidhet.»

En annan sten här bredvid har gömt stoffet af Karl Knutssons första gemål *Birgitta Bjelke* († 1436). Hennes grafsten prydes af Bondeättens och Bjelkeska vapnen.

Den fjärde stenen i denna grupp tillhör *St Birgittas barn*, Birger, Cecilia och Katarina. Den sistnämndas ben hafva sedermera, som vi veta, blifvit upptagna och flyttade.

Vid de hänsynslösa reparationer och grafransakningar, som tid efter annan öfvergått kyrkan, rubbades en mängd grafstenar, klöfvs och stympades för att inpassas på lämpliga ställen, eller flyttades ut på kyrkogården. Tröskeln till en af ingångarne utgjordes af stenar, prydda med Sturevapnet, de tre sjobladen! Endast några få stenar kvarliga på sin ursprungliga plats. Ingen vet hvar de hvila, alla dessa hundratals medlemmar af de i vår historia så berömda ätterna Bjelke, Brahe, Sture, Vasa, Wrede, Gyttta, Natt och Dag, Ribbing, Puke och många fler. — Deras stoft är blandadt med jorden.

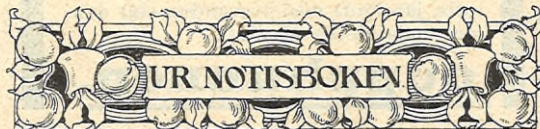
* * *

Den i götisk stil och af naturlig sten byggda klosterkyrkan är utvändigt 68 meter lång och 68 meter hög till spetsen af takryttaren. Grundstenarne lades i slutet af 1300 talet och hon invigdes 1430. Ursprungligen saknade kyrkan torn, men kort efter dess invigning genomdrefvos af de mäktige i riket, emot munkarnes vilja, takhöjning och takryttare. I nyare tider nedtogs takryttaren och taket sänktes. Vid den senaste restaurationen 1892—1898 återkom takryttaren, taket höjdes ånyo och bröts samt täcktes med skiffer. De flesta af inredningsföremålen äro nya, väggarna hafva befriats från den misspydande kalkrapningen. Det yttre restaurationsarbetet har varit det dyraste. Sträpplarne äro till största delen ombyggda och en ny granitsockel har lagts under hela kyrkan.

* * *

Det härliga templet, ett af våra främsta historiska minnen, är nu i fullfärdigt skick. Dock — ett fattas ännu! De anslagna och hopsamlade medlen ha omöjliggen kunnat räcka till *värmeledning*.

Vi ha förut omtalat »svenska kvinnors» vackra gåfva till kyrkan. Vår egen drottning har skänkt grundplåten till den fond för kyrkans uppvärmning, på hvars förökande Vadstena samhälles kvinnor oförtrutet arbeta. Men omkring 11,000 kr. måste ytterligare insamlas för att en värmeledning skall kunna komma till stånd. De gamla sjukliga kvinnorna, just de som väl mest torde längta till Guds hus, äro nu för köldens skull mer än halfva året utestängda därifrån. Läsarinnor, viljen I göra något för att de snart med oblandad glädje må kunna säga, att *sparfven har funnit ett hus och svalan sitt bo, nämligen sina altaren, Herre Zebaoth, min konung och min Gud?*

DROTTNINGEN, hvars hälsa under senaste tiden varit mindre tillfredsställande, kommer, för att söka så mycket som möjligt återvinna sina krafter, enligt sin läkares inrådan att tillbringa ett par veckor å Ulriksdal i fullständig stillhet. Drottningen utflyttade dit den 2 januari.

IDUNS PRISTAGARINNA, Fröken *Annie Quiding*, i »Hvidehus» författarinna, har i dagarne vunnit ännu en litterär utmärkelse. Enligt hvad man nu försport, är nämligen fröken Q. författarinna till det af Svenska akademien vid senaste sammanträdet med hedersomnämmande belönade skaldestycket »Natt».

GAMLA FRU SARS OCH GAMLA FRU BRANDES. Tredje dag jul afled i Kristiania den öfver hela Norge kända änkefru Sars, skalden Velhavens syster, hustru till professor Michael Sars och moder till professorerna J. O. Sars och G. O. Sars samt fru Eva Nansen. Hon var vid sin död 87 år gammal. Fru Sars salong var den mest eftersökta i Kristiania och samlingsplatsen för vetenskapsmän, författare, konstnärer och politici. I Iduns senaste julnummer fingo våra läsarinnor en liten inblick i detta typiska Kristianiahem.

Samma dag som »gamla fru Sars» afled i Kristiania, slöt i Köpenhamn »gamla fru Brandes», bröderna Brandes' mor, sina ögon. Fru Brandes var kanske icke i Köpenhamn fullt så populär som fru Sars i Kristiania. Hon höll icke »salong», men till hennes söndagsbord, kring hvilket sönerna ända till det sista samlades, var en hvar välkommen, som var deras vän.

»Allt, hvad dansk ungdom hänförs af under den sista mansåldern,» skriver Peter Nansen, »allt hvad Danmarks andliga frihet under dessa senaste decennier utkämpat under växlande nederlag och segrar — allt fyllde hennes lugna gammaldags hvardagsrum, där hon satt ifrigt spörjande, klokt rådgivande, säker att förtro sig åt, trofast och troende som ingen annan.»

EN KÄRNGUMMA. Å Ringstads egendom vid Norrköping har i dagarne afledit änkefru Jacobina Christina Lönnberg i den höga åldern af öfver 82 år. Den afidna hade varit gift tre gånger första gången med teol. doktorn Mathias Stenhammar i Risinge, med hvilken hon hade dottern, författarinnan fru Mathilda Lönnberg. Andra gången gifte hon sig med en brorson till sin förste man och

hade med denne en son, godsägaren Matts Stenhammar å Ringstad. Tredje gången ingick hon äktenskap med sin svärsons, doktor Carl Lönnbergs halfbroder, rådmannen L. J. Lönnberg i Linköping och blef änka 1889.

Såsom en egendomlighet kan nämnas, att den afidna dog 132 år efter sin förste mans födelse, ity att doktor Mathias Stenhammar var född i Eds socken den 6 juli 1766 samt var son till prosten Adolf Stenhammar och Anna Sofia Mozelius. Doktor S. afled i Risinge prästgård den 7 maj 1845.

ETT CIRKUSSÄLLSKAP lär ha anländt till huvudstaden och slagit sig ned någonstädes borta på Östermalm. Dess föreställningar torde dock icke vara beräknade för den bättre familjepubliken, då man icke önskat understå sig kritik från den sammans tidningsorgan. Enligt hvad som förljudes, lär ock redan premiären ha blifvit eftertryckligt uthvisslad.

ETT NYTT SKÅDESPEL AF PRINSESSAN KARADJA, född Smith, uppfördes i veckan å Helsingborgs teater af Håkansson-Svennberg-turnéen inför fullsatt salong. Det är ett 4-aktsdrama och bär namnet: »Efter uppvaknandet». Pjäsen tendens riktas mot den fria kärleken, i det författarinnan låter en kvinna, som predikar denna kärlekslära, själf erfarade bittra följderna af att lefva efter densamma.

»En värre börda än ett äktenskap är en kronisk kärleksförbindelse,» säges som slutreplik rörande detta spörsmål. Dialogen är väl skriven, originell och djärf, och de psykologiska rönen visa en stor iakttagelseförmåga. Spelet var godt på alla händer. Hufvudrollerna utfördes af hr Svennberg och fru Håkansson, hvilken sistnämndas uppgift var synnerligen fordrande och tog skådespelerskans hela kraft i anspråk. Bifallet var mycket lifligt, och efter skådespelets slut hördes starka rop på författarinnan, som bevestade föreställningen, men ej framträdde.

F. Dickins foto.

PRINSESSAN KARADJA.

KUNGL. TEATERN har äfven denna jul återupptagit »Värmlandingarne» och det gamla välkända stycket gifves ännu med god framgång. Brister förefinnas dock, allt fortfarande, så snart det gäller den talade dialogen.

— Stenhammars opera »Tirfing,» som nu gifves i något, dock ej tillräckligt, förkortad form, samlar, glädjande att nämna, ännu en varmt intresserad publik. Musikdramat vinner ock gifvet på att återhöras.

Stureplan **K. M. Lundberg** Stockholm

Låga, bestämda priser! * Goda varor! * Största urval!

Illustrerad priskurant sändes franko på begäran.

Doktor Carl Fritzell.
Grefmagnigatan 10.
Invärtes och barnsjukdomar.
Hvardagar kl. 10—1/2 11, 1/2 3—1/2 4. Sön-
och haldagar kl. 10—11. Allm. tel. 58 98.

Tandläkaren Dr Albert Berg,
14 Sturegatan 14.
Träffas 9—10 o. 1—2, — Allm. Tel. 122 30.

Tandläkare Sjöquist
Drottninggatan 68, Stockholm.

Tandläk. Elias Widfond,
25 Regeringsgatan 25.
Träffas kl. 10—2 och 1/2 5—1/2 6 e. m.
Plomb. och insättning af artificiella tänder.

Ny kurs i klädsömnad
börjas den 15 januari.
Fru J. Malm,
Karlavägen 1 B, n. b., t. v. (G. 74113)

Undervisning i linnesömnad
meddelas af bildad flicka. Hvarje kurs (pris
15 kronor) omfattar en månad tre timmar
dagl. Elev syr endast eget arbete. Prover
finnas till påseende. **Karin Egnér,** Nybro-
gatan 53, 4 tr. (S. T. A. 54885)

Hushållsskola.
I ett godt hem, beläget vid foten af Om-
berg, i en ovanligt naturskön trakt, med dag-
liga järnvägs- och ångbåtskomm., kunna
unga flickor erhålla grundlig undervisning i
allt som hör till skötandet af ett väl ordnad
hushåll, i konstväfning samt i alla finare och
enklare handarbeten. De bästa ref. kunna
erhållas. Kursen börjar 15 jan. och slutar
1 maj. Närmare underrättelser af **Fru**
Eda Rehnström, Alvastra. (4)

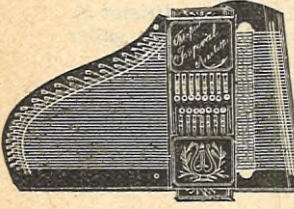
Christianstads
Hushållsskola
meddelar undervisning åt bildade flickor i så-
väl enklare som finare matlagning, bakning
samt i öfriga inom ett hem förekommande
sysslor.
Närmare upplysningar lämnas af **Fru Ma-**
thilda Christerson, Christianstad.

Christianstads
Enskilda Bank
i Stockholm,
Drottninggatan 2, hörnet af Strömngatan
emottager penningar på

Sparkasseräkning
mot godtgörelse af högsta despositionsränta.
Utan uppsägning kunna å en bok sam-
manlagd 1,000 kr. i månaden uttagas.

Aktiebolaget
Sundsvalls Handelsbank,
Gustaf Adolfs Torg n:r 14,
godtgör å sparkasseräkning 4 1/2 %.
Å hvarje bok kan lyftas intill kr. 1,000
i månaden utan särskild uppsägning.

Världens bästa Zittra, lättlärdt inom 1 timme.

Priskurant
Otto Hillman, Göteborg.

Prenumerera på
vårt lands bästa ungdomstidning

GEFLE MANUFAKTUR-AKT.-BOLAGS

Oblekta, Blekta och Färgade
VÄFNADER
försäljas i parti från kommissionslagret
i STOCKHOLM hos **ADOLF BODELL.**

Moderna Dampälskragar
Billigast hos
D. Forssells Söner & Co.,
26 Drottninggatan 26.
Filial Hamngatan 15.

IDUNS

300,000 ex.
upplaga
har den modejournal, hvaraf en svensk
upplaga sedan flere år utgifves under
namnet **Iduns Modetidning** och som år
för år undantränger alla andra mode-
journaler. — **Iduns Modetidning** utgifves
i 2 upplagor, båda med 2 n:r i månaden,
hvardera numret innehållande inemot
100 charmanta illustrationer samt åtföljdt af en stor dubbelsidig mönster-
bilaga. Med den dyrare upplagan —
planschupplagan — som kostar endast
5 kronor pr år, följa dessutom 1 gg i
mån. en fin-fin kolor. modeplansch och
en förträfflig handarbetstidning. Den bil-
ligare upplagan utan dessa båda bilagor
kostar blott 3 kronor. I innehåll och
pris, jämförda med hvarandra, står den-
na modetidning absolut

MODE-
TIDNING

oupphunnen.

Agenter
antagas för försäljning af
Symaskinlampan 'Sun'.
Osk. H. A. Heintz,
(S. T. A. 06992) Göteborg.

170,000
ex.
upplaga

har den kontinentala publika-
tion, af hvilken **Barngarderoben**
sedan flere år utgör en svensk
upplaga. **Barngarderoben** ut-
sänder hvarje månad ett ele-
gant 8-sidigt nummer, inne-
hållande inemot ett 100-tal
illustrationer och åtföljdt af en
stor dubbelsidig mönsterbilaga.
Tidningen, hvars helårspris
är 2.25 kr. lämnar upplysning-
ar, råd och mönster angående
allt som rör barnkläders för-
färdigande samt har därjämte
en intressant afdelning med
lätta slöjdarbeten för barnen
och utgör sålunda för hvarje
moder en

verklig
skatt.

Eleganta visitkort
å
Iduns Kungl. Hofboktryckeri
12 Stora Vattugatan 12.

Kamraten 1899!

Allmänna Lifförsäkringsbolaget
10 Vasagatan 10
STOCKHOLM

utdelar vid första premiebetalning för 1899 till sina vinstberättigade lifför-
säkrade följande

vinster för 1898:

om lifförsäkringen tagits år 1893:	10	proc.
» » » » 1892:	11	»
» » » » 1891:	13	»
» » » » 1890:	15	»
» » » » 1889:	17	»
» » » » 1888:	19	»
» » » » 1887:	20	»

allt på helårspremiem.
Äro deras premier slutbetalda och hafva de tagit lifför-
säkringen under tiden fr. o. m. 1887 t. o. m. 1893, betalas den
30 Juni 1899 två proc. å hela premiesumman.

(G. 74205) **Allmänna Lifförsäkringsbolaget.**

Richard Anderssons Musikskola.

Vårterminen börjar den 7:de januari 1899, anmälningdag torsdagen
den 5 januari kl. 12—2. Ordinarie mottagningsdagar från och med den 7
jan. onsdagar och lördagar 1/2 2—1/2 3 e. m.
Brunnsgatan 28, 2 tr., Stockholm.
Filialet finns å Söder och Östermalm.

Profver af
Cooper Cooper & Johnsons
äkta och utvalda
TÉ
(Ceylon, Kinesiskt- och Blandadt Té) sändes omgående Januari-
Mars mot insändande af likvid (ej frimärken) för en sort (1/16 kg.)
63, 50, 45 eller 40 öre, för 2 sorter (2/16 kg.) kr. 1.25, 1.—, 90 eller
75 öre, för 3 sorter (3/16 kg.) kr. 1.88, 1.63, 1.50 eller 1.25, samt
för 4 sorter (4/16 kg.) kr. 2.25, 1.90, 1.75 eller 1.65.
Rabatt och fraktfritt för återförsäljare och större konsumenter.
Cooper Cooper & Johnsons Té-Depot för
Sverige, adr. Södertelge.

Tea Plant.
Registrerad.

Köp alltid radiatorsmör!

Smedman den äldres
HANDELS-SKOLA
Stockholm. Stortorget 16. Allm. tel. 21 77.

Ny termin börjar den 15 januari. Vid läroverket, det äldsta och största i Sve-
rige, lämnas grundlig och praktisk undervisning i alla å kontor förekommande ämnen och
främmande språk. Anmälningstid hvardagar kl. 10—12 och 4—6.
Söndagslektioner 10—12. Revisions- och bokföringsuppgifter mottagas
och utföras till moderat pris. Dugliga biträden erhållas från skolan. Obs! Å bref
anhålles om fullständig adress.

Nya Hushållsskolan,
Västra Trädgårdsgatan 19 * Stockholm,
hvilken började sin verksamhet år 1881, afser att meddela bildade flickor
undervisning och öfning i enklare och finare matlagning, bakning, syltning
och inläggning af grönsaker, finstrykning samt öfriga inom ett hushåll före-
kommande göromål, för att sålunda sätta dem i stånd att på ett praktiskt
sätt förestå egna eller andras hem.
Skolan har varit besökt af 1,100 elever. Hvarje kurs omfattar 4 1/2
månader. Elever mottagas äfver på kortare tid. Ny kurs börjar den 9
nästkommande januari. Prospekt och vidare upplysningar meddelas af
Fröken HEDDA CRONIUS, Föreståndarinna.

Husmödrar! Vi första
mycket väl, att en utländsk ca-
caofirma drager så energiskt i
fält emot Cacao »i lös vikt»,
då de utländska fabrikerna, på
grund af skyddstullen och den
billigare packningen, omöjligt
kunna konkurrera med — Kul-
lans Cacao i lös vikt.

Visserligen är det ej lätt att
kontrollera, om man verkligen
får det märke i lös vikt, som
man begär, men vi hafva dock
rönt den erfarenheten, att Sveri-
ges specerikår i det stora hela
består af verkliga hedersmän,
som icke vilja utgifva annan
Cacao, hvilken, isynnerhet den
utländska, ofta innehåller en
myckenhet af pulveriserad cacao-
skal och stärkelse, i stället för
vår, som är aldeles oförfalskad;
och hvarför skulle de göra det,
då de nästan alla föra Kullans
Cacao Mazetti!

Vi garantera denna vår Cacao
vara **fullkomligt fri från**
främmande ämnen, och
att den är **lika dryg** och **lika**
närande som den finaste pa-
keterade Cacao. **I bruket**
kostar därför Kullans
lösa Cacao blott hälften
emot den paketerade
utländska, hvilket husmö-
drar aldrig torde glömma. Gif
Edra barn Kullans Cacao om
morgonen i stället för kaffe,
och de skola snart blifva starka
och glada.

Vi tillverka Cacao i så stora
partier, att vi kunna importera
våra cacaoböner direkt från ca-
caoplantagerna och äro därför
garanterade att alltid erhålla
samma goda kvalitet.

Det finnes, liksom vid kaffe-
böner, stor skillnad i de olika
cacaobönornas **arom.** Vår bä-
sta blandning, tillverkad af de
finaste cacaoböner som existera,
sälja vi i burkar om 1/8, 1/4 och
1/2 kilo å 75, 140 och 265 öre
— är således äfven denna be-
tydligt billigare än den utländ-
ska. Den äger en utomordent-
ligt fin arom, men är ej dry-
gare än Kullans rena Cacao Ma-
zetti i lös vikt.

Erhållit **Guldmedaljer** i:
London, Paris, Bruxelles, Bor-
deaux, Madrid, Budapest, Stock-
holm och nu äfven i Jerusalem.

Nytt, originelt,
instruktivt.

Minnesmedalj med anledning
af H. M:t Konungens 70-åriga födel-
sedag den 21 Jan. 1899, graverad af
herr professor A. Lindberg och upp-
tagande förutom Konungens bild up-
gifter på de viktigaste regeringshand-
lingar samt 24 data ur H. M:t lefnad.
Pris: silver 15 kr., brons 4 kr.,
britanniametall 1 kr. 50 öre.
Säljes hos alla välsorterade bok-
och pappershandlare, cigarraffärer och
tidningskontor samt hos

Tenn- & Metallförädlings A.-B.,
Agnegatan 10, Stockholm.
Återförsäljare erhålla rabatt enligt
öfverenskommelse. (S. T. A. 54760).

Toiletpapper.
Begär å brefkort ett paket å 2 kronor, så
sändes eder mot efterkr. fraktfritt till eder
närmaste station, 10 bundtar finaste toilett-
papper, c:a 500 blad pr bundt.
Bäckhammars Nya Aktiebolag,
Värml., Björneborg.